

VAATETUSALAN SANASTOA

Käyttöohje

Tämä kirja opettaa sinulle ammattisanoja.

Tarvitset näitä sanoja koulussa ja työpaikalla.

Tämä kirja auttaa sinua ammattitehtävissä ja suomen kielen tehtävissä.

Aihe on sisällysluettelossa.

Väri kertoo, mikä on aihe.

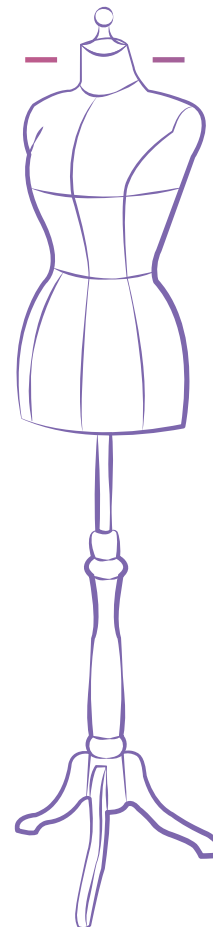
Väri on sisällysluettelossa aiheen edessä, ja jokaisella sivulla oikeassa alakulmassa.

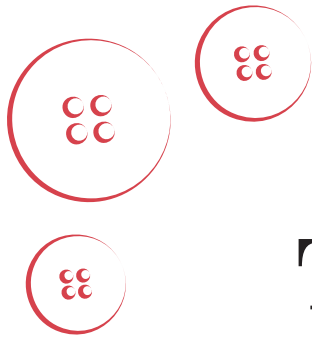
Jokaisella sivulla aihe on yläkulmassa ja sivunumero alakulmassa.

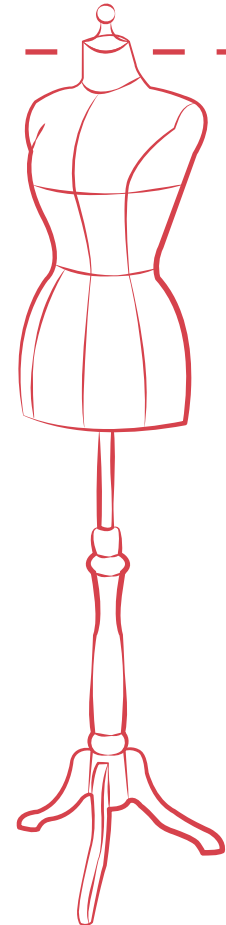
Sisällysluettelo

TYÖTURVALLISUUS	4
TYÖVÄLINEET	17
OMPELUKONEET	25
NEULAT JA OMPELULANGAT	49
LISÄTARVIKKEET	59
PERUSSIDOKSET	68
TASORAKENTEET ELI KANKAAT	70

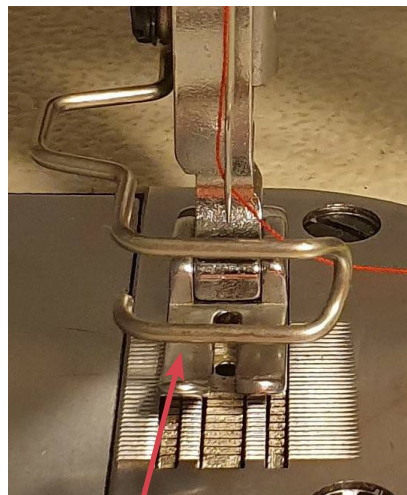

Työturvallisuus

TYÖTURVALLISUUS

- **Sormisuoja** (sormi + suoja) ompelukoneessa
- **Silmäsuoja** (silmä + suoja)
- **Leikkaava** (leikata) **terä** ylikuottelukoneissa

Ergonomia – työasento (työtuoli, jalkapoljin, valaistus)

Hyvä **ompeluasento**:
verbi: **ommella**

- Kädet ja jalat 90 asteen kulmassa
- **Hyvät työkengät**
- **Kuulosuojaimet** tarvittaessa, jos melua (kuulo + suoja)
- **Suojalasit** (suoja + lasi)

Silityslaite – varo kuumaa höyryä!

(silitys + laite)

verbi: **silittää**

Silikonipohja
(silikoni + pohja)

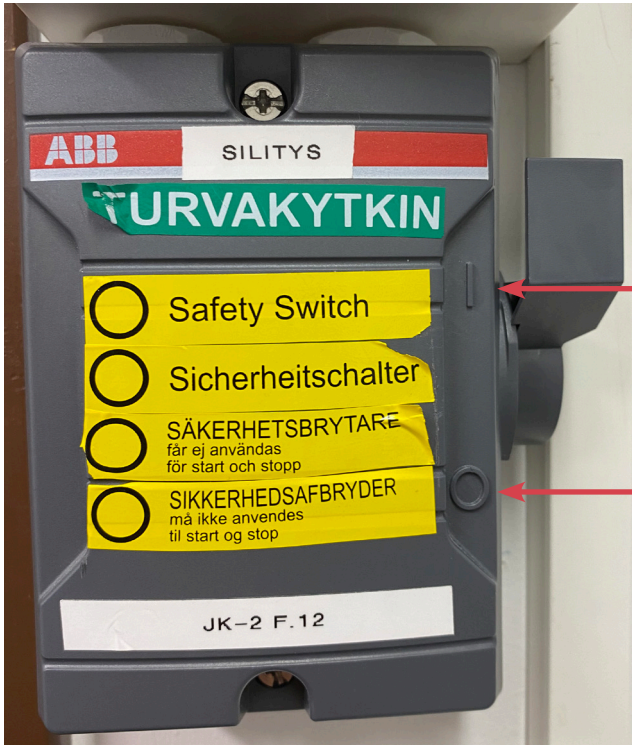
Hörypainike
(höyry + painike)

Silityslaitteiden virtapistoke silityshuoneessa

(silitys + laite)

(virta + pistoke)

(silitys + huone)

Päällä

Pois

Ilmastointivipu silityshuoneessa

Pidä työpiste siistinä!
(pitää) (siivoa)

Huomio **sähköjohdot!** (sähkö + johto)
– Eivät saa häiritä kulkemista!

Ei tilkkuja lattialla!
– **Liukastumisvaara!** (liukastua)

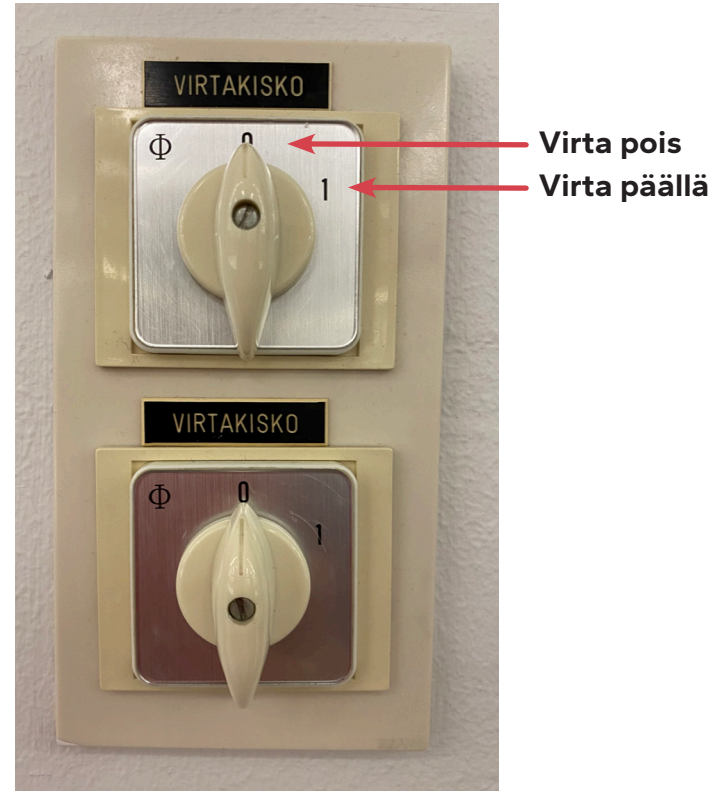

Päävirtakytkin ompeluluokissa

Virtakytkin sijaitsee oven vieressä.
(virta + kytkin)

verbi: **kytkä**

- Sammuta päävirtakytkin ja valot päivän loppuksi.
- Sulje ikkunat, kun lähdet.

HÄTÄILMOITUS 112

- KERRO NIMESI JA MITÄ ON TAPAHTUNUT
- KERRO TARKKA OSOITE:

INGMANEDU KULTTUURIALAN AMMATTIOPISTO

TOIVALANTIE 51

SIILINJÄRVI, (Toivala) Rakennus A

- VASTAA KYSYMYKSIIN

Elä sulje puhelinta, ennen kuin saat luvan

- Huolehdi, että joku on ulkona **OPASTAMASSA** paloautoa/ambulanssia/poliisia
- Pidä **PUHELIMESI VAPAANA** avun tuloon asti
- Soita uudestaan **112**, mikäli tilanne muuttuu oleellisesti

(häätä + ilmoitus)

(Elä = Älä)

verbi: **opastaa**

(mikäli = jos)

Palohälytys

Paloilmoitin
(palo + ilmoitin)
verbi: ilmoittaa

Palokello
(palo + kello)
verbi: varoittaa

Hätäpoistumistie
(häätä + poistuminen + tie)
verbi: poistua

Tulipalo

verbi: **sammuttaa tulipalo**

Käsisammutin
(käsi + sammutin)

Sammutuspeite
(sammutus + peite)

Sammutusletkukaappi
(sammutus + letku + kaappi)

Sammutusletku
(sammutus + letku)

Ensiapu

Ensiapupiste
(ensi + apu + piste)

Ensiapulokerikko
(ensi + apu + lokerikko)

Silmähuuhde
(silmä + huuhte)

verbi: **huuhdella silmä**

Koneluokka

Päävirtakytkin

verbi: **kytkeä**

Virra pois

Virra päällä

Paineilma

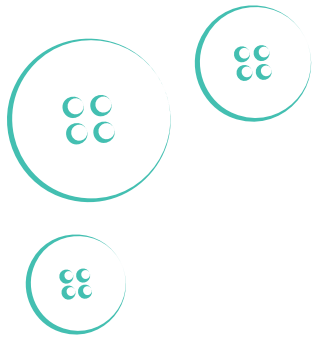
- Tarvitset paineilmaa koneluokassa:
tasosaumakoneella (tasosauma + kone)
ja **nepparilaitteella** (neppari + laite)

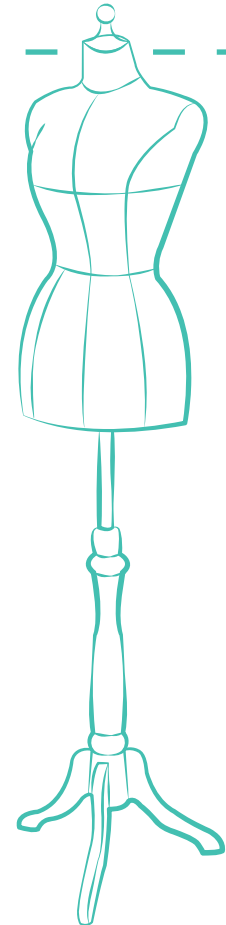
Paineen kytkin

Virtakytkin

Työvälineet

Tarvikepussi
(tarvike + pussi)

Nuppineulatyynty
(nuppi + neula + tyynty)

Mittanauha
(mitta + nauha)

verbi: **mitata** metrin
pala kankaasta

Lankasakset
(lanka + sakset)

Kangasliitu
(kangas + liitu)

Kangassakset
(kangas + sakset)

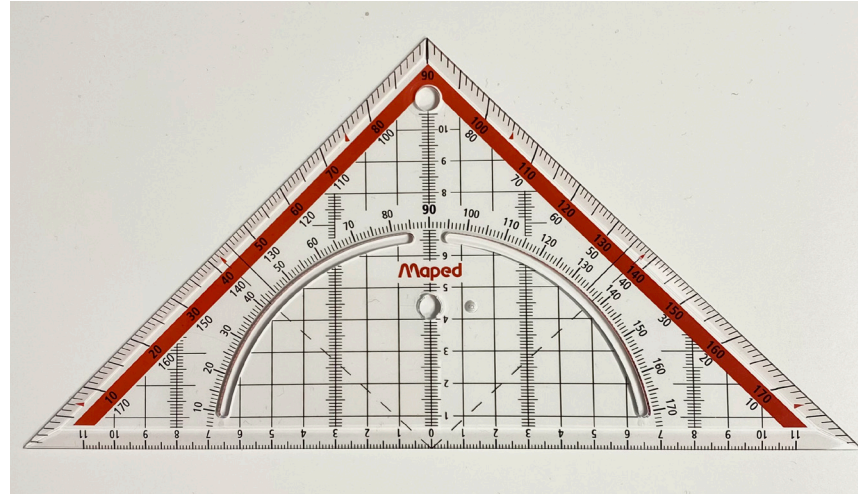

Merkkausky
(merkkaaminen + kynä)

verbi: **merkata / merkitä**

Neulatyyny
(neula + tyyny)

Kolmioviivain
(kolmio + viivain)

TYÖVÄLINEET

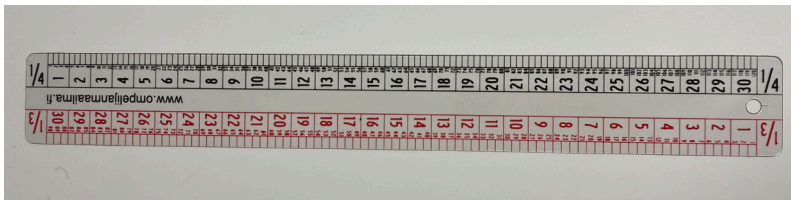
Nuppineuloja
(nuppi + neula)

verbi: **kiinnittää**

Liimapuikko
(liima + puikko)

verbi: **liimata**

Suhdeviivain 1/4 ja 1/3
(suhde + viivain)

Ratkoja

verbi: **ratkoa / purkaa**

Ompelimon ja leikkaamon työvälineitä

Aputasoja

(apu + taso)

Käsileikkuri ja pyöröteräleikkuri

(käsi + leikkuri)

(pyörö + terä + leikkuri)

Käsileikkuri
(käsi + leikkuri)

Pyöröteräleikkuri
(pyörö + terä + leikkuri)

Pystyteräleikkuri

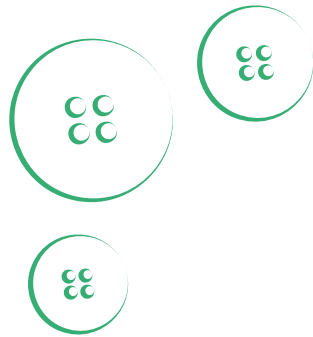
(pysty + terä + leikkuri)

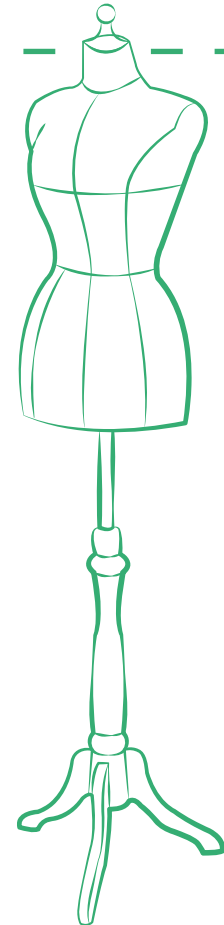
Suojakäsine
(suoja + käsine)

- **Leikkuria ei saa käyttää ilman käsinettä**

Ompelukoneet

Lukkotikkikone

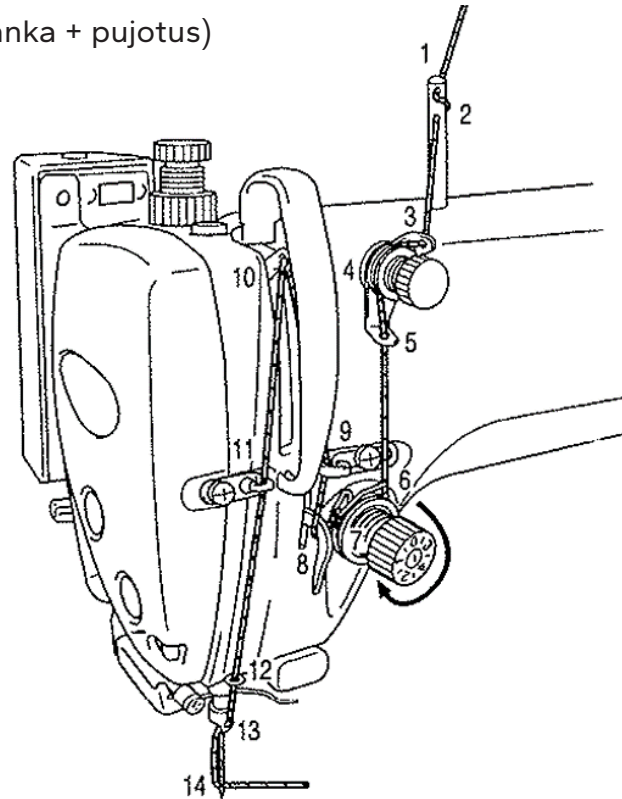
Lukkotikkikone
(lukko + tikki + kone)

Lukkotikkikoneen **puolaus**
verbi: **puolata** (= kiertää lankaa puolalle)

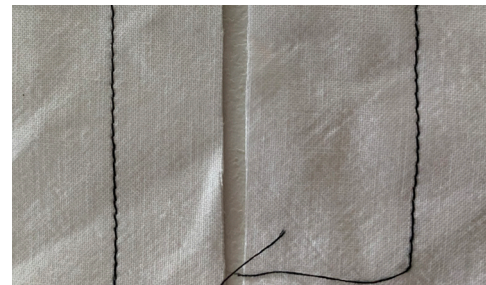
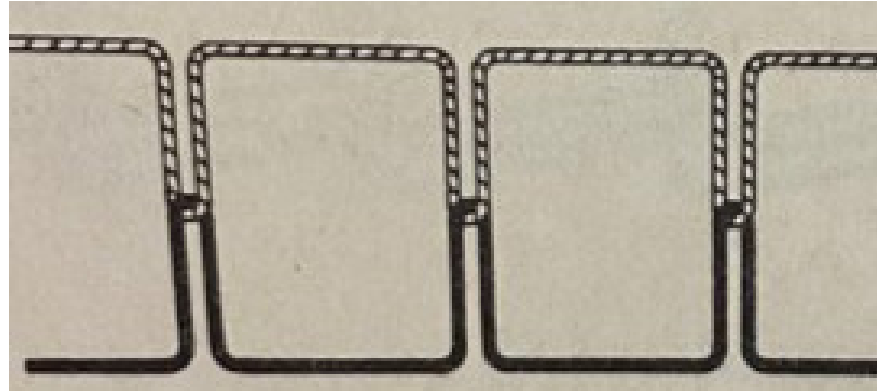
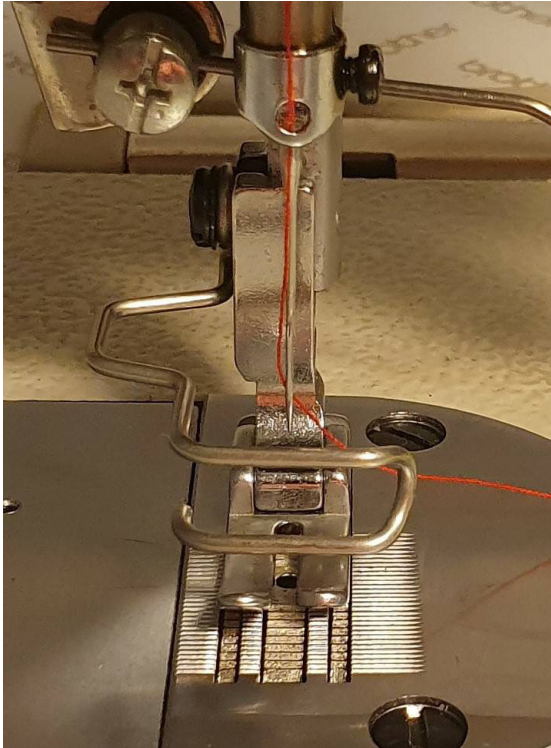

Lukkotikkikoneen langanpujotus (lanka + pujotus)

verbi: **pujottaa** lanka neulaan

Langan pujotus neulansilmään lukkotikkikoneessa vasemmalta oikealle

Tikki oikealta Tikki nurjalta

Puolan asettaminen puolakoteloon

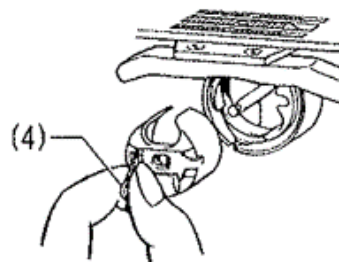
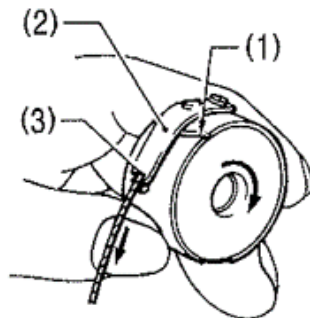
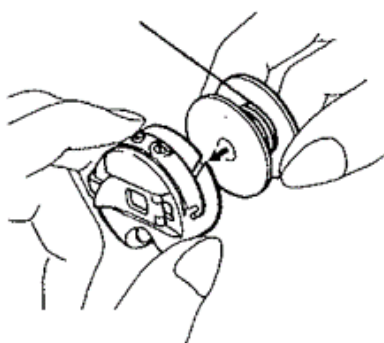
verbi: **asettaa**

- Puola pyörii myötäpäivään – kellon suuntaan

Puola

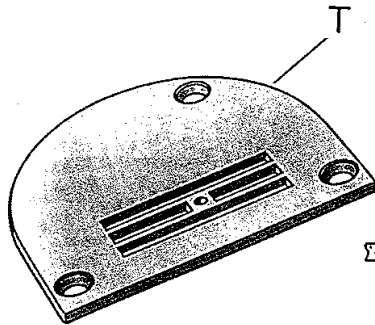
Puolakotelo
(puola + kotelo)

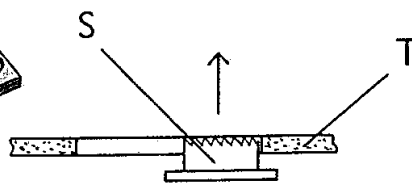
1. Ura
2. Jousi
3. Silmä
4. Salpa

Syöttäjän toiminta

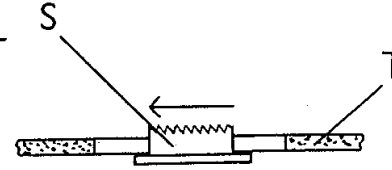
Aloittaakseen = jotta aloittaa **Syöttöliike**
(syöttö + liike)

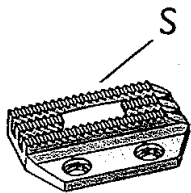
Tikkilevy

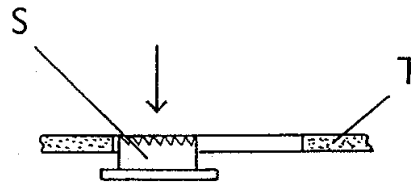
Syöttäjä nousee ylös
aloittaakseen syöttöliikkeen

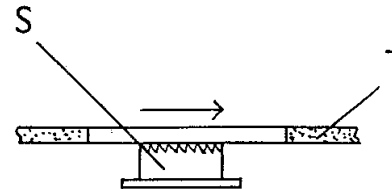
Syöttöliike käynnissä

Syöttäjä

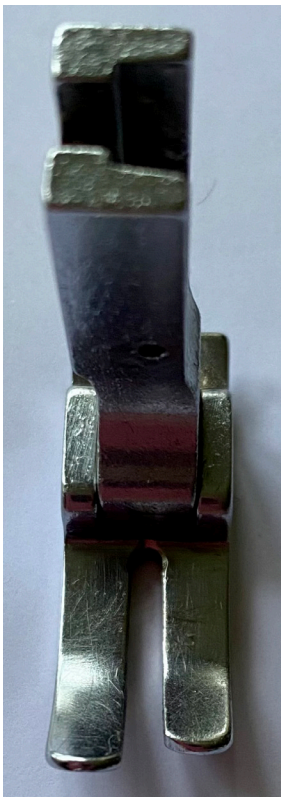

Syöttöliike on loppunut ja
syöttäjä on laskeutunut tikkilevyn

Syöttäjä palautuu takaisin
alkuasentoon

Lukkotikkikoneen paininjalkoja

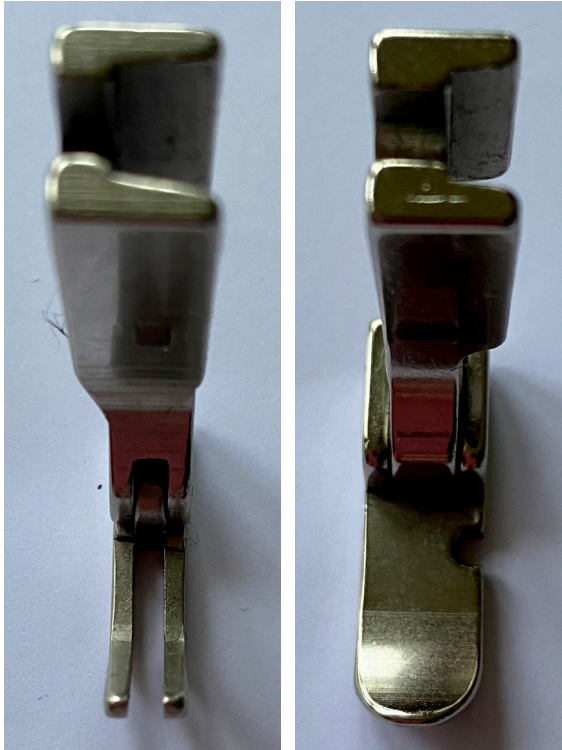

Kiinteä **paininjalka**
(painin + jalka)
Yleisjalka

verbi: **painaa** työ syötintä
vasten

Teflon **paininjalka**
Nahan (nahka) ompeluun

Vetoketjupaininjalko
(veto + ketju + painin + jalka)

Leveälle ketjulle ja kapealle ketjulle
Piilovetoketju paininjalat
(piilo + veto + ketju)

OMPELUKONEET

Porraspaininjalkoja
(porras + painin + jalkoja)

Ompelutotteet

(ompelu + ote)

Pihtiote
(pihti + ote)

Kosketusote
(kosketus = koskettaminen + ote)

verbi: **koskettaa**

Yliuottelukone eli saumuri

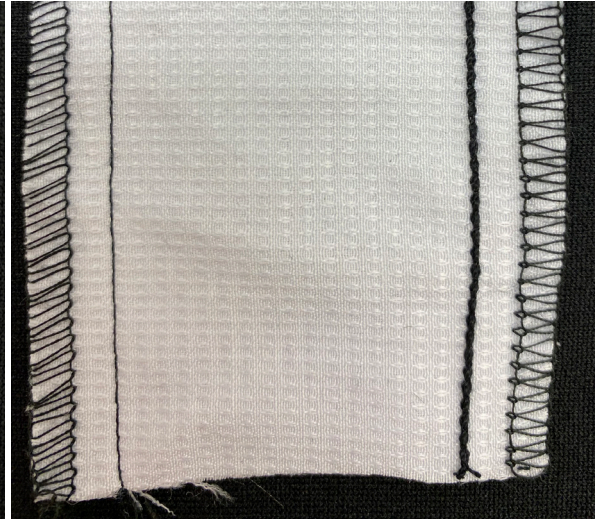
(yli + luottelu + kone)

- **3-lankainen yliuottelutikki** huolitteluun
- **4-lankainen yliuottelutikki** saumukseen joustavissa materiaaleissa
- **5-lankainen varmuustikki** saumukseen
- **Tikkilaji** (tikki + laji) valitaan ommeltavan (=joka ommellaan) materiaalin perusteella
- **Langan pujotus** neulansilmään yliuottelukoneessa **edestä taakse**

Tikkityypit ylikuottelukoneissa

(tikki + tyyppi)

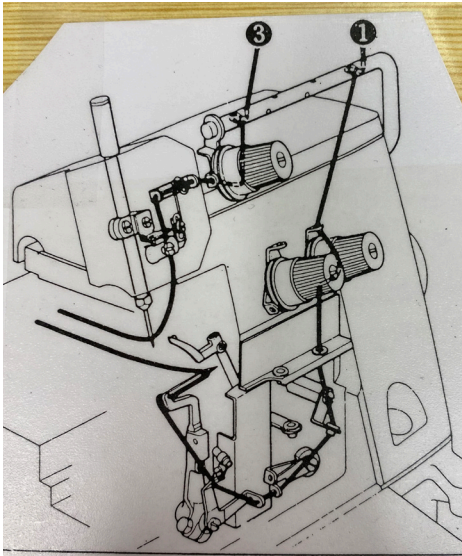

3-lankainen ylikuottelu 4-lankainen ylikuottelu

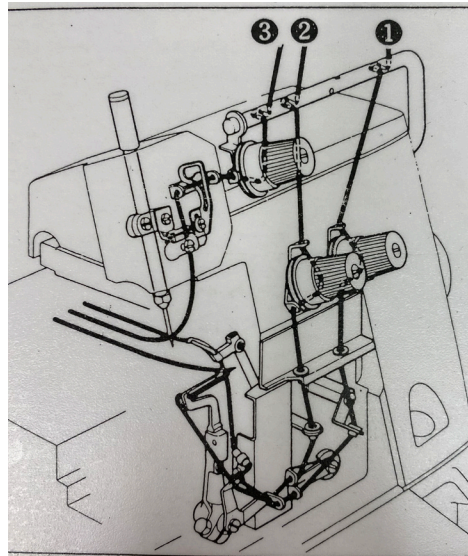
5-lankainen varmuustikki,
Sauma ja huolittelu yhtä aikaa
(samanaikaisesti)

Yliuottelukoneen langoitus

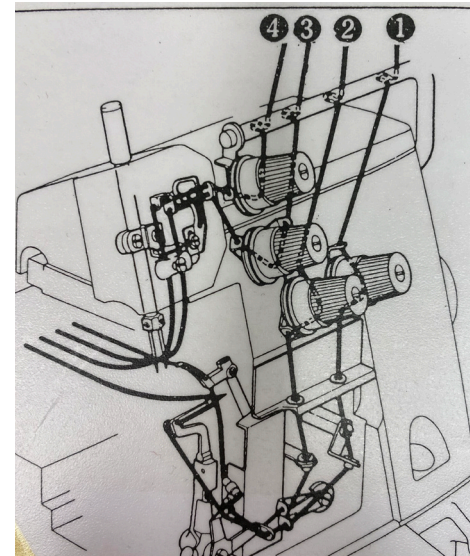
(langoittaa)

1 siepparilanka
3 neulalanka

Kolme lankaa – huolittelu
1 ja 2 siepparilangat
3 neulalanka

1 ja 2 siepparilangat
3 ja 4 neulalangat
neljälankainen saumaus
(ommellaan trikoosauma)

Tasosaumakone

Tasosaumakone – peitetikki
(peite + tikki)

Oikea puoli

Nurja puoli

OMPELUKONEET

Yläpeitetikki

Kolme **neulalankaa** (neula + lanka) ja kaksi **siepparilankaa** (sieppari + lanka)

Trenssikone

Trenssi

Napinläpikoneet

Liinavaatenapinläpikone

(liina + vaate + nappi + läpi + kone)

Vaaturinnapinlöpikone

(vaatturi + nappi + läpi + kone)

Hännällinen (häntä)

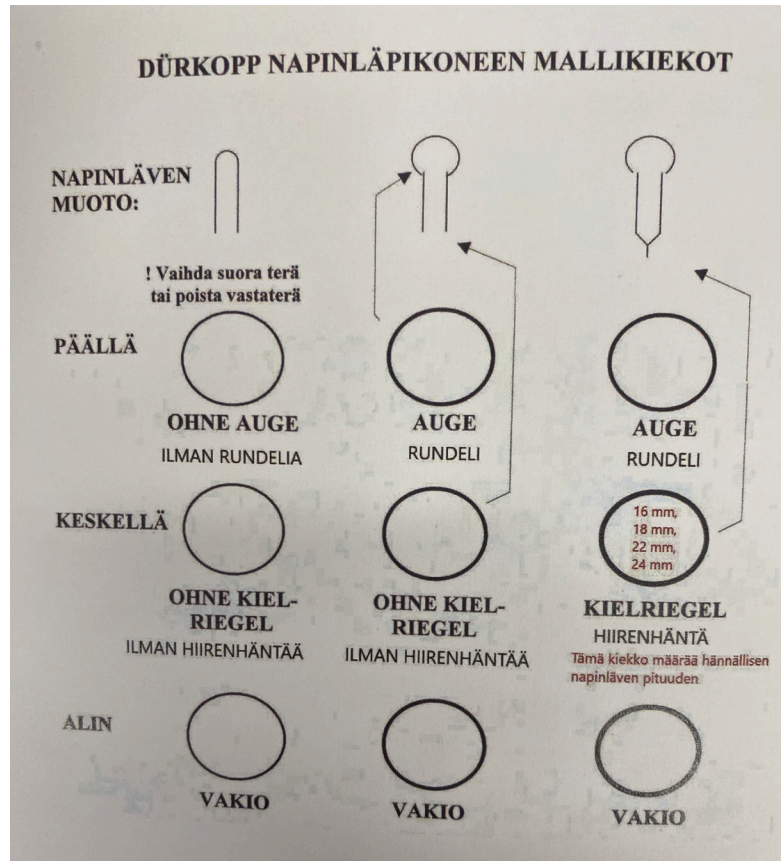

Hännätön (häntä)

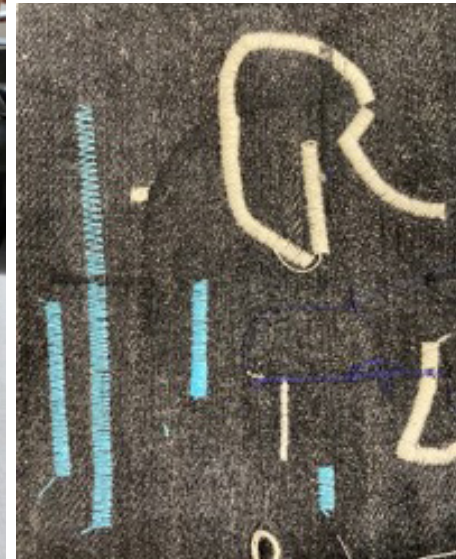
OMPELUKONEET

Kiekot (kiekko)

Siksak-kone

Pikeerauskone

- Ompelee tikkiä, joka ei näy kankaan oikealle puolelle.
- Koneessa käytetään siimalankaa (siima + lanka)
- Neula on käyrä.

Pikeeraus →

Voit säätää tikin tiheyttä
Skip (tiheys)

ja ompeleen syvyyttä (syvyys)

More = ottaa kangasta
syvemältä

Less = ottaa kangasta
vähemmän

Kolmisyöttökone

Paksu neula ja paksu lanka

Paksujen (paksu)
kankaiden (kangas) ompeluun

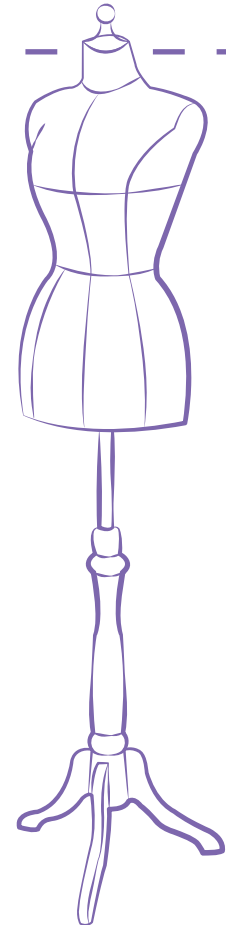
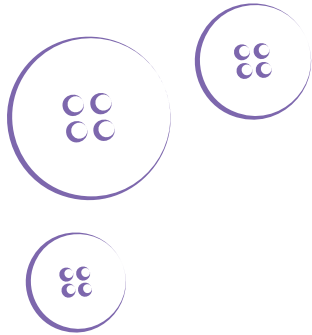
Kaksneulakone

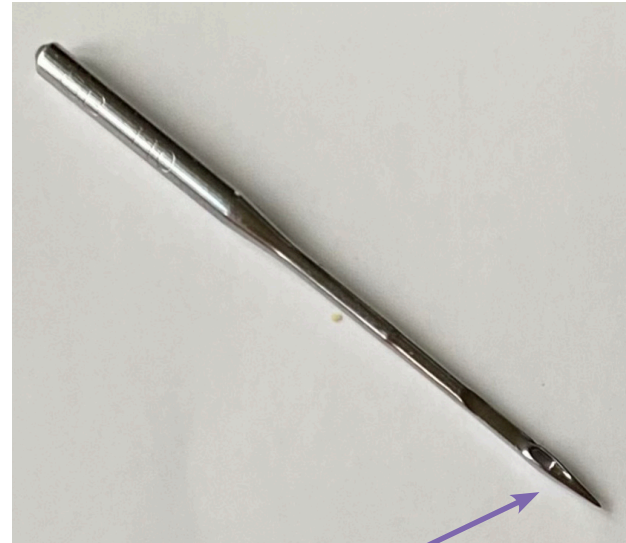
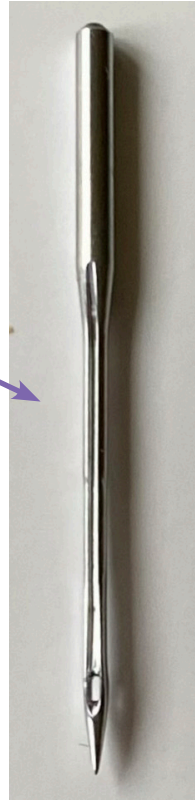

Neulat ja ompelulangat

Ompelukoneen neula

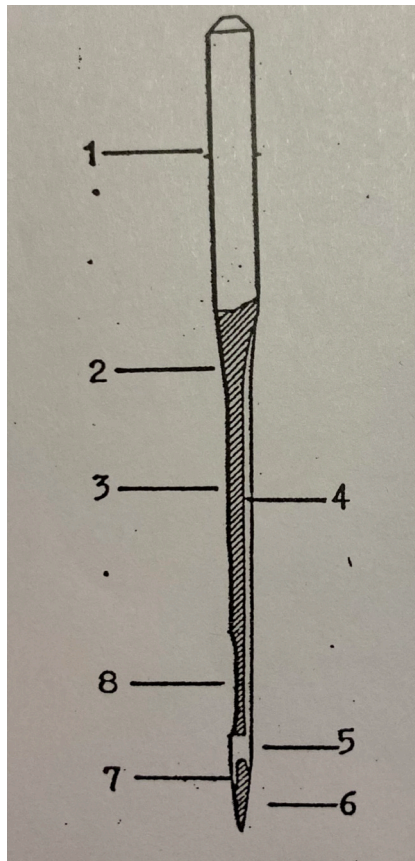
Pitkä **lankaura**
(lanka + ura)

Lyhyt **lankaura**

Ompelukoneen neulan osat

1. Kanta
2. Olkapäät
3. Neulan varsi
4. Pitkä lankaura
5. Silmä
6. Kärkiosa
7. Lyhyt lankaura
8. Siepparin ohituskohdan syvennyks

Neulat

Neula 70 - 80 /10 -12	ohut neula	lanka Tkt 120 tai Tkt 100
Neula 90/14	keskikokoinen neula	Lanka Tkt 100
Neula 100/16	paksu neula	lanka Tkt 070
Neula 110/18	paksu neula	lanka Tkt 30

Mitä pienempi numero, sitä ohuempi neula

Neulojen kärkimuodot

(kärki + muoto)

Teräväkärkiset neulat

- R – tavallinen kangaskärki - yleisimmin käytetty neula
(kangas + kärki)

Pallokärkiset neulat

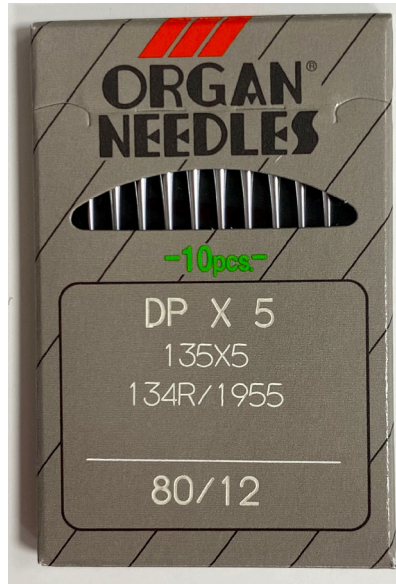
- SPI – ohuet ja tiiviit kankaat
- SES - neuloksille
- SUK - neuloksille
- SKF – elastaanille sopiva

B-27

**Yliuottelukoneen eli
saumurin neula**

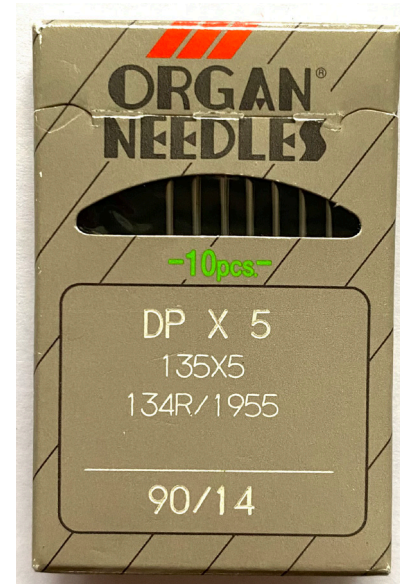
Neulan vahvuus 90/14

134 R

**Lukkotikkikoneen
neula**

Neulan vahvuus 80/12

135 R

**Lukkotikkikoneen
neula**

Neulan vahvuus 90/14

Lankajärjestelmät

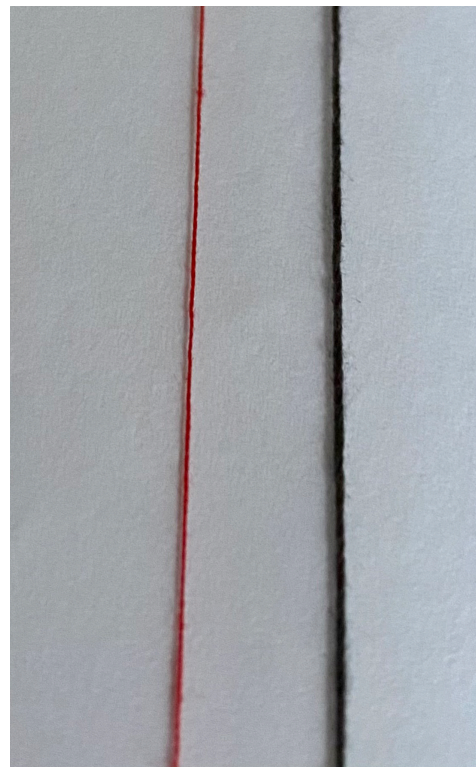
(lanka + järjestelmä)

Epäsuora järjestelmä: mitä pienempi numero, sitä paksumpi lanka

- **Tkt 30** = paksu lanka
- **Tkt 100** = ohut lanka

Suora järjestelmä: mitä suurempi numero, sitä paksumpi lanka

- **Tex 105** = paksu lanka
- **Tex 30** = ohut lanka

Tkt 100
Tex 30

Tkt 30
Tex 105

Numero 100 - ompeluun

Numero 120 – ompeluun
ja huolitteluun

verbi: **huolitella**

Numero 30 – tikkauslanka
(tikkaus + lanka)

verbi: **tikata**

NEULAT JA OMPELULANGAT

**Polyesterilanka/
Kreppilanka –
VAIN huolitteluun**

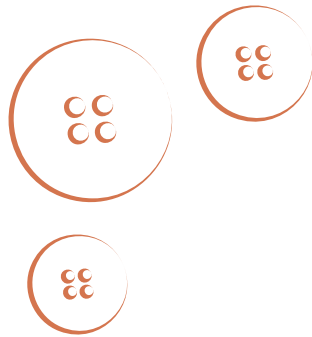
**Tikkauslanka -
päällitikkauksiin
(päälli- + tikkaus)**

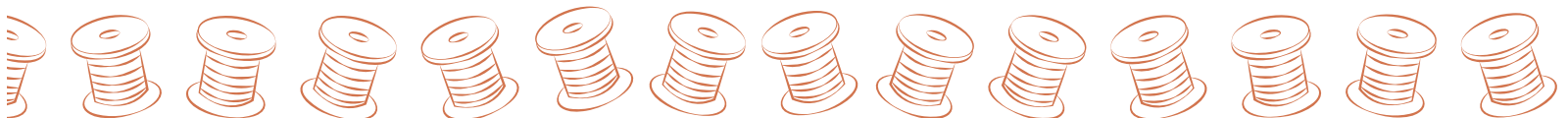
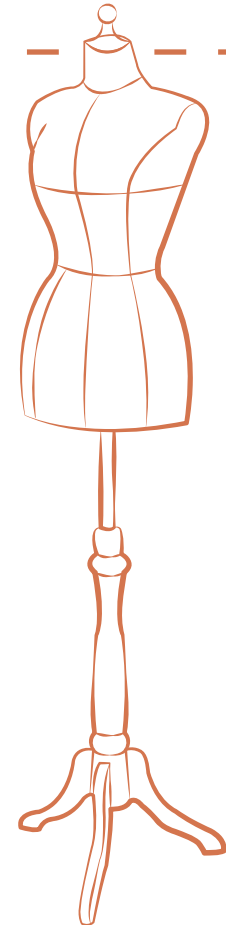
**Kirjontalanka/ Moulin
lanka
(kirjonta + lanka)**

Kangas-, lanka- ja neulavahvuustaulukko

Kankaan tyyppi	Lanka	Neula	Neulan kärkimuoto
Ohut kangas	120	70 10	kangaskärki
Keskivahva kangas	100	80 12	kangaskärki
Vahva kangas	70 -80	90 -100 14 - 16	kangaskärki
Joustava kangas	120 -100	80 -90 12 - 14	pallokärki
Nahka	80 - 60	100 - 130	nahkakärki tai kangaskärki

Lisätarvikkeet

Ompelutarvikkeet

Erilaisia nauhoja

Vinonauhat
(vino + nauha)

Nyörit

LISÄTARVIKKEET

Reikäkuminauha
(reikä + kumi + nauha)

Kuminauha
(kumi + nauha)

Kantanapit
(kanta + nappi)

Nappi

verbi: **napittaa takki**

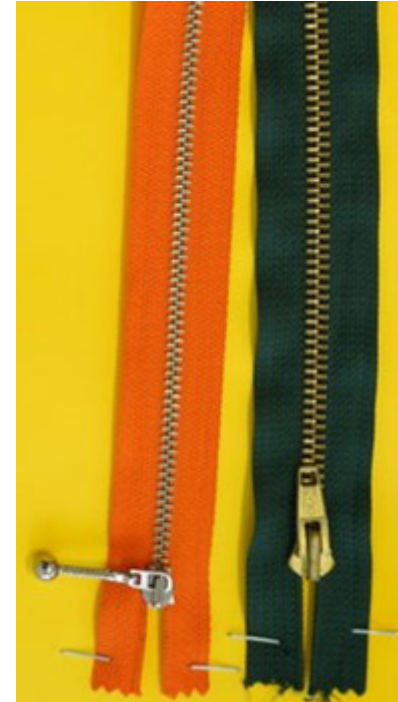
Vetoketjut

Spiraaliketju
(spiraali + ketju)

Hammasketju
(hammas + ketju)

Metalliketju
(metalli + ketju)

LISÄTARVIKKEET

Piilovetoketju

(piilo + veto + ketju)

Metrivetoketju (ketju + lukko)

(metri + veto + ketju)

Tavallisen metriketjun lukko

Piilovetoketjun lukko

LISÄTARVIKKEET

Painonapit
(paino + nappi)

**Nepparit –
ommellaan käsin**

Hakaset
(hakanen)

Sirkkarenkaat
(sirkka + rengas)

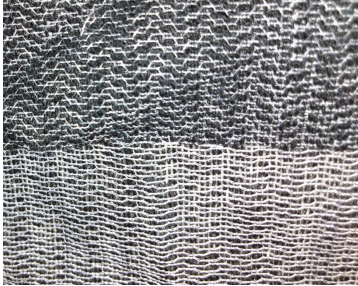

- Painonapit
- Nepparit
- Sirkat
- Päällystettävät napit

Kiinnityslaitteet (kiinnittäminen + laite)

verbi: **kiinnittää** nappi

Tukikankaat

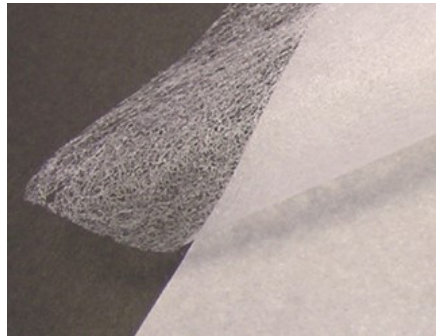
Neulospohjainen
tukikangas

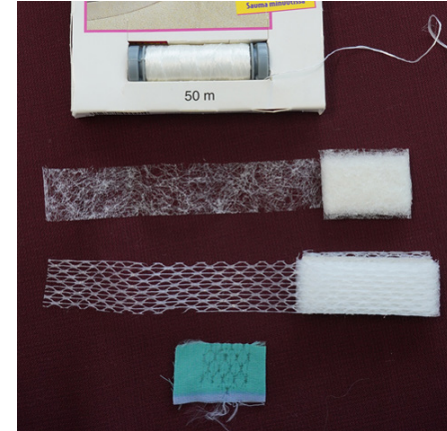
Kuitupohjainen **tukikangas**

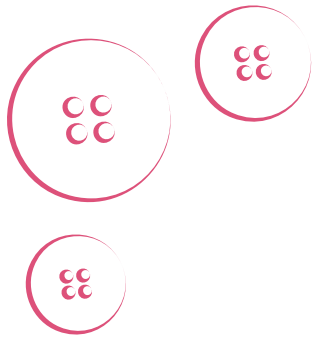
Lankavahvisteinen
kuitutukikangas

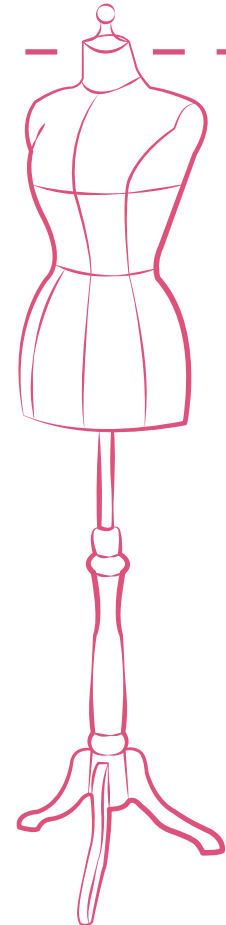
Liimaharso
(liima + harso)

- 1. Liimalanka**
(liima + lanka)
- 2. Liimaharsonauha**
(liima + harso + nauha)
- 3. Liimaverkkonauha**
(liima + verkko + nauha)

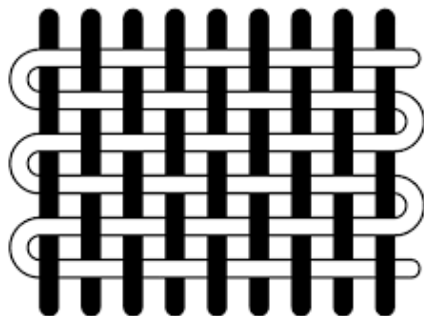

Perussidokset

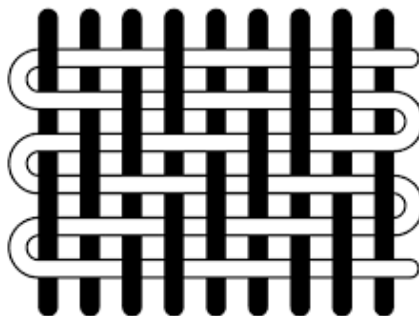

PERUSSIDOKSET

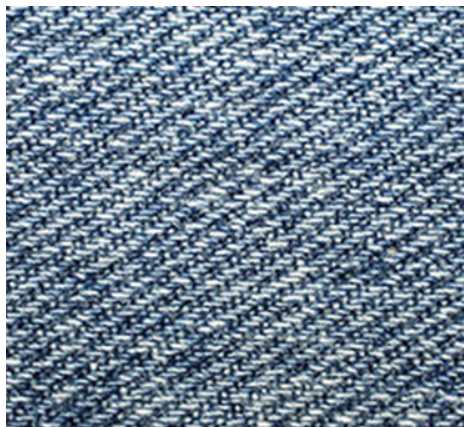
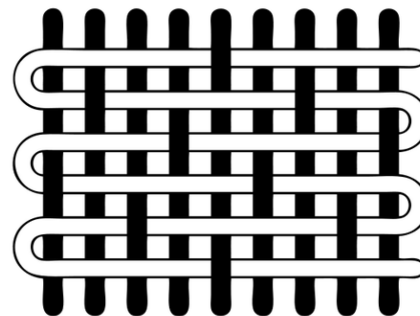
Palttina

Toimikas

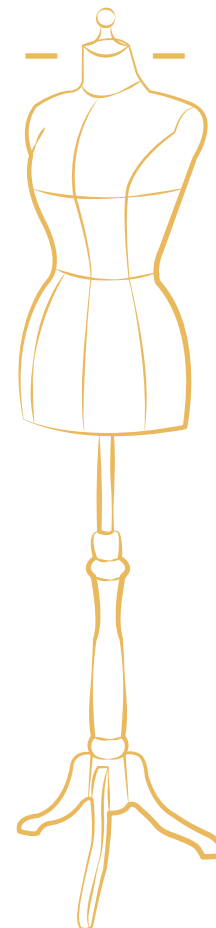
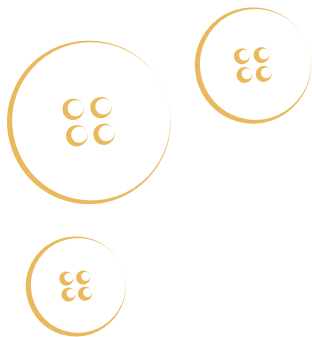

Satiini

Tasorakenteet eli kankaat

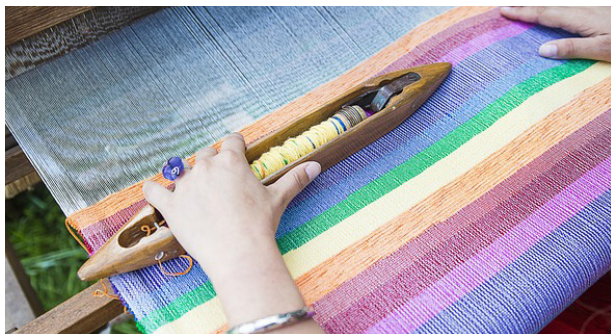
Kudos ja neulos

Kudos

Neulos

Verbi: **kutoa**

Verbi: **neuloa**

Kankaan **oikea** puoli

Kankaan **nurja** puoli

Erilaisia kankaita

Tiheä kangas

Harva kangas

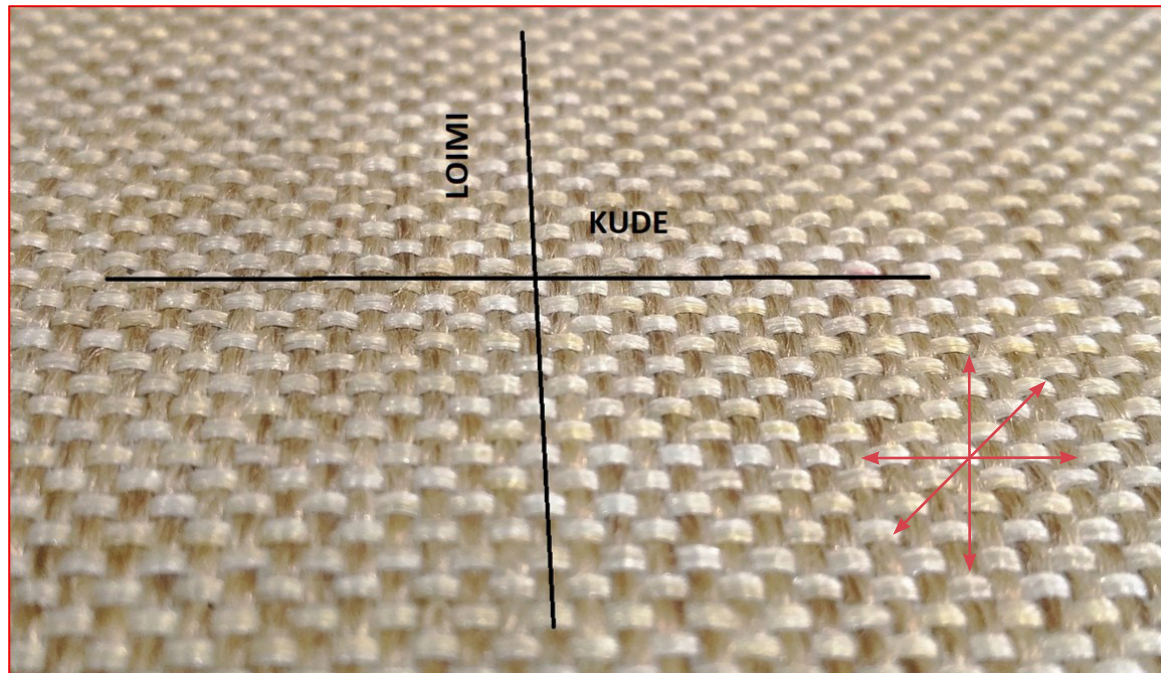
Kankaan suunta

Langansuunta
(lanka + suunta)

Loimensuunta
(loimi + suunta)

Kuteensuunta
(kude + suunta)

Vino

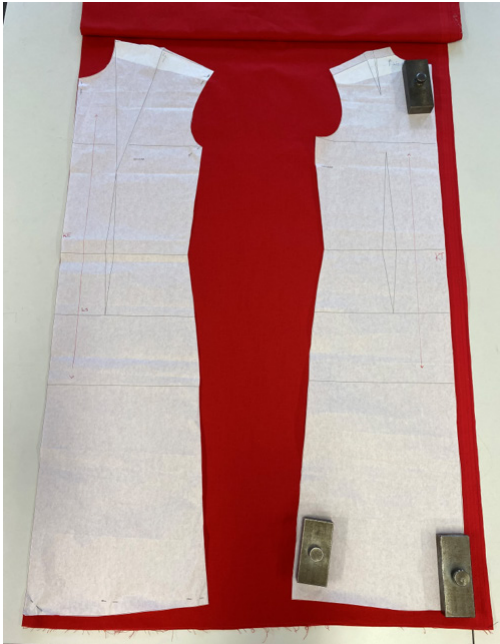
HULPIO
REUNA

HULPIO
REUNA

Yksittäisleikkuu

(leikkuu = leikkaaminen)

Leikataan yksi tuote
kerrallaan

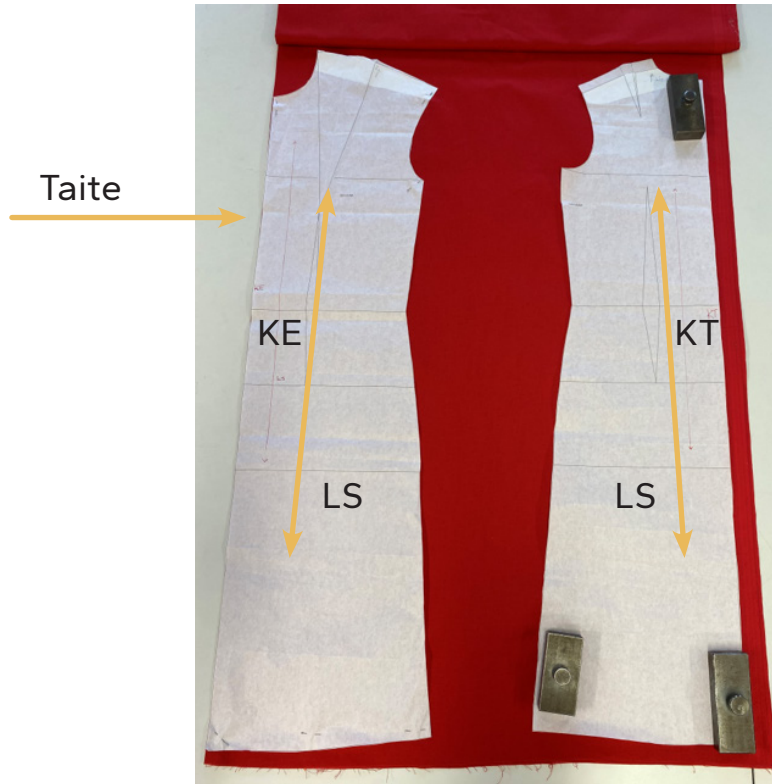
Sarjaleikkuu

Laaka = monta kangaskerrosta päällekkäin
(kangas + kerros)

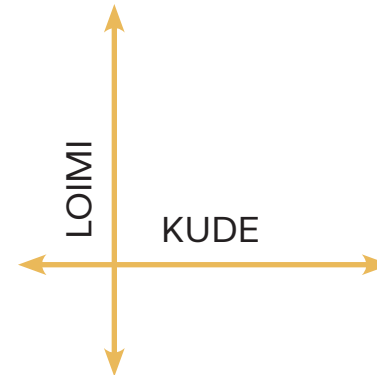
Leikataan monta kappaletta kerralla

Hyvin usein kappaleet leikataan loimen suuntaan

LS= Langansuunta
KE= Keskietu
KT = Keskitaka

Saumanvarat

(sauma + vara)

- Yleensä pääntiellä, olalla ja sivussa riittää 1 cm saumanvaraa
- Sovituskappaleessa voi olla olalla ja sivussa 2 cm
- Helman saumanvara on 1-4 cm

Ammattiosaajat maailmalta – moninaistuva työelämä / 2020 - 2023

Ammattiosaajat maailmalta – moninaistuva työelämä (AMOS) -hankkeen tarkoituksena on edistää Pohjois-Savon alueella asuvien maahanmuuttaneiden työllistymistä yhteistyössä alueen yritysten kanssa.

Hanketta toteuttavat Ingmanedu Kulttuurialan ammattiopisto, Savon ammattiopisto ja Ylä-Savon ammattiopisto.

Tavoitteena on ammattiopistojen toimintatapojen kehittäminen aiempaa kieli- ja kulttuuritietoisemmiksi.

Selkeät materiaalit tukevat ammattisuomen oppimista ja helpottavat arkea. Materiaaleja voidaan hyödyntää niin ammattiopistoissa kuin yrityksissäkin.

Tämä kuvasanakirja on tehty yhteistyössä Ingmanedun vaatetusalan ammatillisten opettajien ja hanketyöntekijöiden kanssa.

Hanke saa Pohjois-Savon ELY-keskuksen myöntämää Euroopan sosiaalirahaston tukea.

Lisätietoa hankkeesta löydät osoitteesta www.amospiste.fi

Ole tarvittaessa yhteydessä Ingmaneduun:

044 464 6260
info@ingmanedu.fi

